

ŞEBNEM TURHAN

Türkiye / 26/11/2012

Dünyanın en büyük parçacık fiziği araştırma merkezi CERN'e üyelikten vazgeçiliyor. 31 fizikçi Türk şirketlerine kapı açacak üyelikten vazgeçilmemesi için Başbakan Erdoğan'a mektup yazdılar.

Türkiye dünyanın en büyük parçacık fiziği araştırma merkezi olan Avrupa Nükleer Araştırmalar Merkezi'ne (CERN) üye olmaktan vazgeçti. 1961'den beri dünyanın en büyük fizik deneylerinin yapıldığı ve en ileri teknolojilerin geliştirdiği CERN'de Türkiye gözlemci üye olarak yer alırken 2009'da tam üyelik için başvurmuştu. Türk şirketleri için devrim niteliğinde yenilikleri hayata geçirebilecekleri CERN ihalelerine de veda etmek anlamına gelen tam üyelikten vazgeçilmesi hızlandırıcı ve parçacık fizikçilerini ayaklandırdı. Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Davutoğlu'na mektup yazan 31 fizikçi yanıltan dönüşmesini istedi. CERN ile müzakereleri yürüten Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ise üyelik için 70 milyon lira vermeyi 'verimli' bulmadığını

Başbakan Erdoğan'a bildirdi. Son kararı Başbakan verecek.

Yüzyılın deneyi olarak adlandırılan Tanrı Parçacığı deneyiyle yıla damgasını vuran CERN'de Türkiye 1961'den beri gözlemci üye. 2006'dan itibaren ise ilişkiler sıkılaştı. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu CERN ile 2008'de iyi niyet anlaşması yaptı. Başbakan Erdoğan ve Cumhurbaşkanı Gül CERN'i ziyaret ederek tam üyelik hedefini dile getirdi. Nihayet 23 Ocak 2009'da tam üyelik için başvuru yapıldı. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın yaklaşık yüzde 1-1,5'i kadar üyelik aidatı ödenen CERN'e 'asosiy'e' üyelik başvurusunun daha uygun olduğu belirtildi. CERN'e tam üye olmak sadece fizikçileri ilgilendirmiyor. Prestijinin yanı sıra Türk şirketleri için de büyük bir kapı açılacaktı. Mektuba imza koyan parçacık fizikçisi, Boğaziçi Üniversitesi'nden Doç. Dr. Erkcan Özcan 2006'dan 2011 yılına kadar CERN'de çalışmış. Özcan öncelikle CERN'e üye olmanın aidatı verdim bitti kadar kolay olmadığına dikkat çekiyor. Özcan, CERN'in 35-40 yıllık projeler yürüttüğü için üye ülkeye uzun dönemli baktığını ve teknolojik altyapısının da uygun olup olmadığını denetlediğini söylüyor. Üyelik aidatının ülkenin GSYH'si ile doğru orantılı olduğunu kaydeden Özcan kendi hesaplarına göre Türkiye'nin yıllık 50 milyon dolar ödemesi gerektiğini vurguluyor.

Yedek kulübesini istedik

Türkiye'nin başvuru sürecini ise Özcan şöyle anlatıyor: "2010 içinde ilk görüşmeler başladı, 2011'de CERN'den teknik bir heyet Türkiye'ye geldi ve incelemelerde bulundu. Hazırlanan teknik raporda Türkiye'nin üyeliğe hazır olduğu vurgulandı. Zaten Yüzyılın Deneyi'nde İstanbul'dan EAE Makine Sanayi ile Bursa'dan Makine Freze Kalıp kalorimetre parçasını yaptı. 20 ülkeli CERN Konseyi'nde de adaylık oylamasından 'evet' cevabı çıktı. Son aşamada Türkiye CERN ile aıdat pazarlığı için masaya oturdu. Ve bir ay önce öğrendik ki Türkiye tam üyelik başvurusunu geri çekiyormuş."

Özcan tam üyeliğin şirketlerin CERN ihalelerini alabileceğini ve Türkiye'nin Ankara'da kurmaya başladığı parçacık hızlandırıcı için teknoloji geliştirilmesinde son derece yararlı olacağını vurguluyor. Özcan şöyle konuşuyor: "CERN'de biz fizikçiler küçümseriz ama büyük araştırmalar sırasında bir sürü yan ürün ortaya çıkar. Mesela CERN'de bir deney için kullanılacak bir kristale ihtiyaç oldu. CERN fizikçileri kristalin prototipini geliştirilir, teknolojisi hazırlanır ve bundan mesela 10 bin tane kullanılacaksa ihaleye çıkılır. CERN ihalelerine ise öncelikle 20 üye ülkenin şirketleri katılabilir. İhaleyi alan şirkete CERN para ödediği gibi teknolojiyi ve prototipi bedavaya verir. Ardından bu teknoloji toplumun kullanımına açıldığında ihaleyi alarak kristali yapan şirket tüm dünyaya bunu vermeye başlar. Ve lisans ücretlerini de CERN 3-5 yıl oldukça düşük tutar. Ancak tam üye ülkelerin şirketleri istemezse asosiyel üyelere bu ihaleler açılıyor. Biz teknoloji ve ihaleler dışı kalmış olacağız. Yedek kulübe girmek gibi birşey bu."

Mektupta neler dediler

Asosiyel üyeliğin tercih edilmesi üzerine 31 fizikçi Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'na bir mektup gönderdiler. Mektupta şöyle denildi: "Asosiyel üyelik CERN'deki çalışmalara katılan bilim insanları için son derece olumlu bir adım olmakla birlikte, CERN'e üyeliği endüstrisini geliştirmek, özel sektöre teknolojik olarak liderlik yapmak ve istihdam yaratmak için isteyen bir ülke için son derece yetersiz kalacaktır. Bu bağlamda tam üye olma yolundaki kazanımları kaybetmemek, bölgesel güç olarak prestijimizi arttırmak için tam üyelik yolunda 3 yıl önce ortaya konan yol haritası doğrultusunda kararlılıkla ilerlemek üzere, müzakere heyetinin görevlendirilmesini saygıyla arz ederiz."

MEKTUP YAZAN FİZİKÇİLER

Dr. Enver Alagöz, Purdue Üniv., ABD, Dr. Bora Akgün, Rice Üniv. ABD, Prof. Dr. Metin Arik, Boğaziçi Üniv., Türkiye, Yrd. Doç. Dr. M. Numan Bakırcı, Gaziosmanpaşa Üniv., Türkiye, Yrd. Doc. Dr. Deniz Sunar Cerçi, Adıyaman Üniv., Türkiye, Yrd.Doc.Dr. Salim Çerci, Adıyaman Üniv., Türkiye, Prof. Dr. Serkant Çetin, Doğu Üniv. Türkiye, Dr. Özgür Çobanoğlu, SANKO, Türkiye, Prof. Dr. İsa Dumanoğlu, Çukurova Üniv., Türkiye, Prof. Dr. Samim Erhan, Los Angeles Kaliforniya Üniv., ABD, Prof. Dr. Erhan Gülmez, Boğaziçi Üniv., Türkiye, Prof. Dr. Eda Eskut, Çukurova Üniv., Türkiye, Dr. Bora Işıldak, Özyeğin Üniv., Türkiye, Dr. Tayfun İnce, Max Planck Enstitüsü, Almanya, Dr Can Kozçaz , SISSA, İtalya, Dr. Öznur Mete, CERN, İsviçre, Dr. Serhan Mete, Irvine Kaliforniya Üniv., ABD, Prof. Dr. Yaşar Önel, Iowa Üniv., ABD, Prof. Dr. Gülşen Öngüt, Çukurova Üniversitesi, Türkiye (emekli), Doç. Dr. Erkan Özcan, Boğaziçi Üniv., Türkiye, Yrd. Doç. Dr. Sertaç Öztürk, Gaziosmanpaşa Üniv., Türkiye, Prof. Dr. Ayşe Polatöz, Çukurova Üniv., Türkiye, Doç. Dr. Kenan Söğüt, Mersin Üniv., Türkiye, Prof. Dr. Saleh Sultansoy, TOBB Ekonomi Teknoloji Üniv. Türkiye, Yrd. Doç. Dr. Bayram Tali, Adıyaman Üniv., Türkiye, Prof. Dr. İlhan Tapan, Uludağ Üniversitesi, Türkiye, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Topaklı, Gaziosmanpaşa Üniv., Türkiye, Prof. Dr. Aysel Kayış Topaksu, Çukurova Üniv., Türkiye, Yrd. Doç. Dr. İsmail Ruhi Uman, Doğu Üniv. Türkiye, Doç. Dr. Gökhan Ünel, Irvine Kaliforniya Üniv., ABD, Yrd. Doç. Dr. Taylan Yetkin, Yıldız Teknik Üniv., Türkiye.

CERN NEDİR

CERN Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi anlamına gelen Fransızca Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire sözcüklerinin kısaltması. İsviçre ve Fransa sınırında yer alan dünyanın en büyük parçacık fiziği laboratuvarı. 1954'te 12 ülkenin katılımıyla kurulan CERN'in günümüzde 20 asil üyesi ve 8 gözlemci üyesi var.

CERN ÜYELERİ

Belçika, Danimarka, Almanya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Norveç, İsveç, İsviçre, Hollanda, Birleşik Krallık, Avusturya, İspanya, Portekiz, Finlandiya, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Bulgaristan